

כשהחנק הכלכלי יתהדק, המשק יידרש להנשמה פיננסית

יש לכך פוטנציאל לעצב מחדש את שוק האשראי בישראל

20/11/2023 ©

יגאל צמח

ניסיון החיים מלמד כי בדרך-כלל מגמות עסקיות שליליות מתרחשות מהר ואילו מגמות חיוביות מתפתחות לאיטן. פרוץ המלחמה היא דוגמה מייצגת של התובנה. בעלי עסקים רבים סובלים מקשיי תזרים עמוקים, הנובעים מסיכונים ואתגרי המלחמה. למעשה, את ממדי הנזק הכלכלי שתסב המערכה יתבררו אמנם רק בהמשך ובהתאם להתפתחויות, אבל כבר כעת ברור כי זו עשויה להיות מהלומה פיננסית כואבת, שכן המערכה פגשה את המשק הישראלי בעיתוי כלכלי מורכב.

תקופה ארוכה שהציבור נאבק בהשפעות האינפלציה והריבית: בעוד הראשונה שוחקת את כוח הקנייה ומכרסמת בערך הכסף, זו האחרונה הפכה אותו למצרך שזמינותו מוגבלת ויקרה הרבה יותר. ברקע, התמשכות והתרחבות המלחמה מאיימת להאיץ ולהחריף מגמות אלה.

סמיכות והתלכדות האירועים קשה לעיכול, שכן מדובר באוסף של נקודות מפנה שמגיעות לאחר למעלה מעשור שהציבור נהנה מהיצע כמעט בלתי מוגבל של כסף זול, שתרם את חלקו לתחושת העושר המתעתעת. כעת, עם היווצרות סביבה ביטחונית-כלכלית חדשה, נדרש להכיר במציאות המשתנה ולהיערך להתמודדות עם עתיד מאתגר יותר מזה שהורגלנו בשנים האחרונות.

חבל הצלה פיננסי

איך שורדים תקופה כזו? הדרך האפקטיבית להתמודדות עם אובדן הכנסות, הרעה פיננסית ואי-וודאות גבוהה, נעוצה ביכולת לנצל

מקורות אשראי פנויים שיבטיחו תזרים מזומנים חיובי, כזה שיאפשר לשרת התחייבויות ולעמוד בהוצאות הקבועות. למעשה, דרך כך ניתן "לגשר" על קושי תזרימי הנובע מהשינויים החדים באקלים העסקי.

ואולם, אם בעבר נשען הציבור על נטילת אשראי והלוואות מהבנקים, שפזרו כסף בנדיבות כל עוד הריבית שייטה ברמה האפסית, התמונה התהפכה והמערכת הבנקאית הידקה את התנאים (קודם לפרוץ המלחמה) ונסוגה לאחור בכל הקשור להעמדת אשראי לציבור. יתרה מכך, המערכת הבנקאית כפופה לרגולציה כבדה, שאינה מאפשרת לה ליצור פתרונות מימון "תפורים" לעסקים במשבר.

"כל המשפחות המאושרות דומות זו לזו, כל משפחה אומללה - אומללה בדרכה שלה", כתב טולסטוי, ובהשלכה על עולם העסקים - עסקים טובים ומצליחים דומים אחד לשני בעוד שעסקים בבעיה, כל אחד "אומלל" בדרכו. כיוון שכל עסק נתקל בקושי שונה (ירידה בביקוש, אובדן לקוחות, אי-תשלום וכיו"ב), דווקא שוק האשראי הפרטי שנהנה מיתרון של זריזות וגמישות אל מול המערכת הבנקאית - שאינה בנויה להעמדת אשראי בצורה ייחודית - עשוי להוות תפקידו דומיננטי בהסביבה שנוצרה.

מכאן, שהצרכנים ידרשו לבחון את החלופות ולאתר נתיבי מימון אלטרנטיביים לבנק, שעשוי לתפקד כצינור חמצן פיננסי בזמן חנק כלכלי מתהדק.

לסיכומו של עניין, בזמן שהמדינה מתמהמהת בהענקת סיוע כלכלי לעסקים, ולא בהכרח מבהירה את איך תפעל להבטחת יציבותם הפיננסית של משקי הבית והצרכנים, שרואים את בור החובות ממשיך להעמיק מיום ליום, ייתכן ותקופה זו תוליד עימה גם הזדמנות ליצירת תחרות בריאה לחוב הבנקאי המסורתי, זאת באמצעות גופי אשראי פרטיים, שעשויים להגדיר את תפקידם וחשיבותם להתנעה מחודשת של המשק ולהתברר בחלוף המשבר כחבל הצלה פיננסי.

כותב הטור יגאל צמח, מנכ"ל ובעלים משותף בקרן גשרים

יגאל צמח, מנכ"ל קרן גשרים, קרדיט: יח"צ